

UN EVENIMENT EDITORIAL

Între știință și politică. Fritz Valjavec și corespondenții săi români (1935-1944),

de Stelian Mândruț și Rudolf Graf

Prof. univ. dr. Petre Țurlea

Sub profesionista îngrijire a doi cunoscuți istorici, Stelian Mândruț și Rudolf Graf, beneficiind de un *Cuvânt înainte* al academicianului Camil Mureșanu și o *Postfață* de dr. Anneli Ute Gabanyi, a apărut, în 2010, sub patronajul Academiei Române, Centrul de Studii Transilvane, un remarcabil volum de corespondență: *Între știință și politică. Fritz Valjavec și corespondenții săi români (1935-1944)*. Are 574 pagini.

Este deseori subliniată, în ultima vreme, importanța corespondenței primită sau emisă de personalități din diverse domenii, pentru lămurirea unor aspecte privind activitatea lor, privind influența lor asupra societății, a evoluției istorice a țării lor. Când corespondența se referă, precum în cazul de față, la relații între personalități din țări diferite, este cu atât mai interesantă. Astfel, ajungi a regreta faptul că s-a inventat telefonul și, mai nou, calculatorul, care au eliminat, în mare parte, vechea scrisoare ce putea fi păstrată și căreia timpul îi dădea valoare, publicată peste ani. Dar, cu toată recunoscuta valoare a corespondenței marilor personalități, puțini sunt cei care se încumetă să o publice în volume, pentru că sunt foarte greu de alcătuit într-o manieră științifică și consumă timp foarte mult, iar sfera de interes pentru asemenea volume este restrânsă. Astfel, s-a ajuns, spre exemplu, ca seria *Scrisori către N. Iorga*, începută în 1972, să fie abia la volumul VI, negăsindu-se un editor pentru celelalte zece volume care ar trebui să apară. Și în această lumină trebuie privit efortul remarcabil al celor doi editori ai cărții prezentată aici.

Fritz Valjavec s-a aflat în conducerea

unei prestigioase publicații germane: „Sudost Forschungen” (Cercetări sud-estice). În această calitate, a atras colaboratori străini, purtând cu ei corespondență constantă. Selecția editorilor s-a oprit la perioada 1935-1944. Scrisorile sunt către și de la 37 personalități românești ale timpului: Ilie Bărbulescu, Alexandru Borza, Gheorghe I. Brătianu, Emanoil Bucuța, Nicolae Cartojan, Emil Diaconescu, Constantin Diclescu, Alexandru Dima, Silviu Dragomir, Nicolae Drăganu, Gheorghe Duzinchievici, Aurel Filimon, C.C. Giurescu, Victor Gomoiu, Vasile Grecu, Iorgu Iordan, Nicolae Iorga, Caius Jiga, Constantin Lacea, Ioan Lupaș, Ilie Minea, Ioan Moga, Ion Nistor, Sabin Opreanu, P.P. Panaitescu, Gheorghe Pascu, Coriolan Petranu, Emil Pop, Sextil Pușcariu, Constantin Rădulescu-Motru, Alexandru Rosetti, Aurelian Sacerdoțeanu, Dan Simonescu, Laurian Someșan, Gheorghe Țițeica, Romulus Vuia.

Trebuie subliniat interesul german, din perioada interbelică, pentru atragerea cât mai multor colaboratori străini la publicațiile științifice apărute în Germania, refăcând, astfel, legăturile dinaintea Primului Război Mondial. Și, pentru a înlătura orice rețineri, deși Germania trecea printr-o perioadă complexă, de imixtiune a politicului în toate domeniile, adesea se indică dorința de a rămâne pe terenul științei. Fritz Valjavec, într-o scrisoare din 5 octombrie 1935, îl anunța pe Nicolae Iorga: „M-aș bucura să pot contribui de aici de la Munchen, cu modestele mele puteri, la promovarea relațiilor româno-germane pe bază strict științifică”. Cum afirmația venea de la un

cunoscător, cel mai probabil era o aluzie la momentul penibil când, în timpul războiului mondial, o publicație științifică de limbă germană operase modificări pe textele cerute lui Nicolae Iorga, fără a-i solicita acceptul, cu scopul îndreptării unor teze politice ale Berlinului. Pe 9 februarie 1913, Armin Tille, din Drezda, i-a cerut lui Nicolae Iorga, pentru o *Istorie universală*, mai multe contribuții. Apariția cu modificări, în 1919, a trezit riposta istoricului român: în ziarele elvețiene „Journal de Geneve” și „Național Zeitung” a publicat proteste; în „Neamul Românesc” publică articolul *Cum servesc germanii interesele lor prin știință* – articol tradus în limba germană, franceză și engleză, trimis la Londra, Paris și Berlin și agențiilor de presă. Iorga fusese atât de indignat încât a consemnat episodul și în autobiografia sa, *O viață de om...* se trezise „cu fiecare capitol înădădit în sensul lup-tei germane (...). Voiam să fac un proces, dar mi s-a spus că-l voi pierde, după multă cheltuială, și a trebuit să mă mulțumesc numai cu scrisoarea publicată într-o foaie din Elveția germană și cu protestarea din

revista mea franceză”. Dar, pe de altă parte, exista și un din ce în ce mai mare interes al unor personalități românești din domeniul istoriografiei de a-și publica ideile și în presa de specialitate germană; astfel de apariții erau privite ca o consacrare, mai ales după dispariția reținerii cu care lumea științifică occidentală privea spre cea germană în primii ani postbelici.

Notele cu care cei doi editori au însoțit scrisorile publicate pe deplin lămuritoare; înțelegerea problemelor ridicate de emitenți se face fără greutate, chiar și de către un nespecialist în domeniul Istoriei. *Anexele* cuprind liste cu studiile și comunicările, recenziile și notițele bibliografice semnate de autorii români menționați în revista germană, un tabel sinoptic (alfabetic și cronologic), un indice de nume. La sfârșit, mai multe fotografii prezintă pe o parte din cei care au corespondat cu Fritz Valjavec.

Se impune o concluzie: cei doi editori, Stelian Mândruț și Rudolf Graf, au publicat o carte necesară și au știut să o realizeze după toate criteriile științifice.

O CANDELĂ ÎN CARPAȚI EPISCOPIA ORTODOXĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI 15 ANI DE LA ÎNFIINȚARE

Erich-Mihail Broanăr

La Catedrala ortodoxă din Sf. Gheorghe, duminică 25 aprilie 2010, a avut loc și lansarea volumului *O CANDELĂ ÎN CARPAȚI . EPISCOPIA ORTODOXĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI. 15 ANI DE LA ÎNFIINȚARE*, volum apărut recent la Editura Grai Românesc, din Miercurea –Ciuc, tipărit cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea Înaltpreasfințitului Ioan, Arhiepiscopul Covasnei

și Harghitei, și sub îngrijirea dr. Ioan Lăcătușu și a prof. drd. Nicoleta Ploșnea.

După ce a prezentat importanța și semnificația apariției acestui volum de peste 1200 de pagini, o adevărată cronică a vieții spirituale, culturale și comunitare ortodoxe și românești din cele două județe, din ultimii 15 ani, IPS Ioan, a înmănat câte un volum dr. Ioan Lăcătușu, av. Ioan Solo-